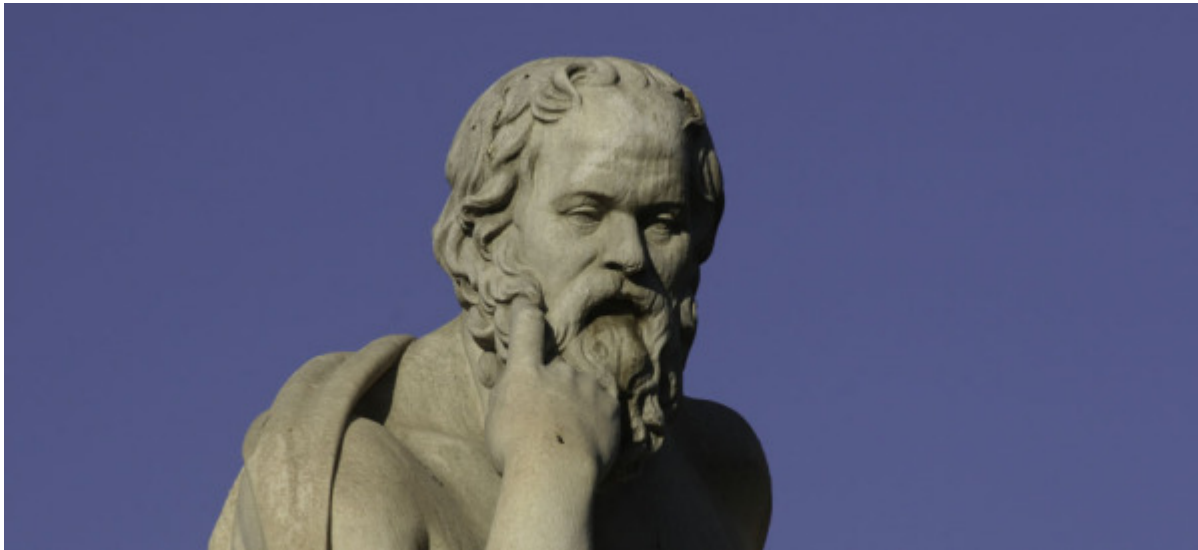

Οι αρετές του φιλοσόφου

/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

Ο φιλόσοφος διακρίνεται για τον ανθρωπιστικό του προσανατολισμό και για την ευαίσθητη ηθική του συνείδηση, σε τέτοιο σημείο μάλιστα που να μας θυμίζει ευαγγελικές προτροπές: «(ο φιλόσοφος) Όλους τους ομοεθνείς του τους έχει σα φίλους, και τους επίλοιπους τους βλέπει ανθρώπους, εκείνο που' ναι κ' αυτός. Δεν κάμνει κανέναν κακό το παραμικρότερο, αλλά φυλάγεται και να θλίβη κανένανα μέχρι λόγου· κάμνει όλους το καλό που μπορεί, κ' όσο δεν μπορεί να τους ωφελήσει, τους παρηγορεί ή τους συμβουλεύει· δεν έχει να κάμη ποτέ με κανέναν, και στρέγει να ζημιωθή παρά να μαλώνη[1]».

Παράλληλα ο φιλόσοφος παρουσιάζεται από τον Καταρτζή ως ολοκληρωμένη προσωπικότητα που εν δυνάμει διαθέτει όλες τις αρετές. Την φρόνηση με την οποία οδηγείται στην ευδαιμονία[2]. Επίσης κατέχει την αρετή της πραότητας καθώς:«..υποφέρει με μετριότητα τα εγκλήματα των άλλων σ' αυτόνα και δεν τα 'κδικιέται[3]». Ακόμη είναι ανδρείος αφού:«..περιεργάζεται τον τρόφιμο της σοφίας που δε φοβάται τα δεινά και τον θάνατο[4]». Επίσης είναι σώφρων:«.. δεν θαυμάζει της θεμιταίς ηδοναίς της αφής, και της αναγκαίαις της γεύσις[5]» και εγκρατής απέναντι στις ηδονές που παρέχουν οι αισθήσεις:«και πως καταφρονα με την ολότη της αισχραίς τους, την ασέλγεια, τη γαστριμαργία κ'οινοφλυγία[6]».

Είναι τέλος δίκαιος:«κοιτάζει πως ο σοφός διανέμει εκείνο που πρέπει εις τον καθένα[7]» και ευσεβής:«γιατ'ήδη τον έχει μυστικότερή του θροφή, και πνευματικότερό του πιστό.. γιατί πλουτεί τους αγίους που' ν όλ' αρετή, που μεσιτεύουνε για τα' αυτόνα, που τον βοηθουν[8]..». Η Αγάπη προς τον πλησίον «πόσω μάλλον δε θε ναν' αυτός βοηθητικός στον αδερφό του το χριστιανό στην αρρώστια του, στην ορφάνια του, στην απορία και βασανά του[9];» αλλά και η φροντίδα για τον λαό όταν κάποιος βρίσκεται στις Αρχές, τις πολιτικές ή τις θρησκευτικές[10].

Επίσης ο φιλόσοφος θέτει ως πρότυπα τις ιδιότητες του θεού και έτσι με τρόπο ασφαλή ευεργετεί τόσο τον εαυτό του όσο και τους άλλους:«(Ο φιλόσοφος) Έχει με ενθουσιασμό τα τελειότηταις του Θεού, όσο είναι δυνατό εις τον άνθρωπο, για υπογραμμό του και για τύπο του• ό έστι θέλει να τα ξέρη καλά όλα όσα μπορεί, να είναι άμεμπτος όσο μπορεί, να ευεργετάη άλλους, με ό,τι τρόπο μπορεί[11]».

Η ηθική δραστηριότητα, τόσο του χριστιανού όσο και του φιλοσόφου, στηρίζεται σε αρχές. Όμως ο χριστιανός συνάγει τις αρχές του όχι μόνο από το Λόγο αλλά και από την αποκάλυψη. Επιπλέον υπερέχει του φιλοσόφου διότι διαθέτει τρεις κύριες χριστιανικές αρετές, την πίστη, την ελπίδα και την αγάπη:«Ο ορθόδοξος έχει της αρχαίς του από κατ'αποκάλυψίν του προηγουμένως, απτήν αυθεντία των Θείων Γραφων, απτά βιβλία του τα πατερικά, κ' επομένως από το εμφυτό του το φως. Έχει της αυταίς με το φιλόσοφο αρεταίς, πλην με τελειότερο λόγο• έχει υπέρ αυτόν της τρεις θεολογικαίς :την πίστι, την ελπίδα, και την αγάπη[12]».

Μία ακόμη διαφοροποίηση βρίσκεται στην αιώνια προοπτική στην οποία είναι εστραμμένος ο χριστιανός και που καθορίζει ουσιαστικά τις επίγειες επιλογές του:«Όθεν, αφ'ου συλλάβει μια φορά στον εαυτό του τα κεφαλαιωδέστερα δόγματα, που με αυτά συναπαρτίζετ' η σωτηρία του, κ' αφ' ου τα εγχαράξει βαθειά στην καρδιας του τις πλάκες, δίδεται όλος στην εντολαίς, ήτοι στη χριστιανική αρετή και πολιτεία της, η οποία ειν' και περιεκτικότερη, γιατί συμπεριλαμβάνει και

μέλλοντα βίο[13]».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», ο.π.,σ.80.

[2] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι,,σ.89.

[3] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι, σ.89.

[4] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι,σ.89.

[5] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι, σσ.89-90.

[6] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι,,σ.90.

[7] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι,,σ.90.

[8] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι,,σ.90.

[9] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι, σ.90.

[10] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι, σσ.91-93.

[11] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι, σ.74.

[12] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι, σ.74.

[13] «Εγκώμιο του φιλοσόφου, μακαρισμός του ορθοδόξου, ψόγος του αθέου, ταλάνισμα του δεισιδαίμων», αυτόθι, σ.74.

***Παρατήρηση:** το παρόν άρθρο αποτελεί το πέμπτο μέρος εκτενούς αφιερώματος στις θέσεις του Δημητρίου Καταρτζή, για τη σχέση Φιλοσοφίας και Χριστιανισμού (με γενικό τίτλο: ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΤΑΡΤΖΗ), το οποίο επιμελήθηκε ο θεολόγος – φιλόλογος Νικόλαος Μητρόπουλος και δημοσιεύεται από την ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ σε συνέχειες.